

ERDÉLY

VASÁRNAPI KÉPES MELLÉKLETE.



BCU Cluj / Central University Library Cluj

SZEREGET

INNED



Karácsony 1945.

Hat háborus, vérrel és könnyel terhes karácsony után a meggyötört, kifáradt ember kissé megpihen és megkísérli gondolkodni.

Szeretet ünnepe? ... Vajjon van még értelme, tartalma ennek a szónak? ... ha jelene nincs is, lesz-e még jövője valaha? ... lesz-e még szeretet, megértés, őszinteség ember és ember között? ...

Minden karácsonykor új Megváltót várunk, az Újnak, a Jónak és Igaznak elkövetkezését. Minden új évtől szebbel, jobbat remélünk: háboruban békét, békében szabadságot és testvériséget. Egyenlő jogokat a munkához és egyenlő kötelességeket. De a javak elosztásában is egyenlőséget.

Soha nem volt az emberiség olyan bizakodó, olyan reményekkel telt, mint ezalatt a háboru alatt és után, remélve, hogy, aki azt túléli, boldog lesz, mert az eljövendő új világ alapja az igazság, az egyenlőség, az emberiség és a szabadság lesz.

Bizakodó a ma embere, mert hiszi, hogy az a tengernyi vér és könny nem folyt hiába, az acél és beton tonna milliárdjai, gépek és építmények elképzelfetetlen tömegei nem semmisülhettek meg haszontalanul... és hogy a brutális és a cezarómánia örült gyilkosainak és a rombolási ösztön megszállottjainak pünkösdi királysága örökre eltűnik.


S most, mikor mindez már csak egy rettenetes álmom víziójának tűnik, most ismét Megváltót várunk. Várjuk a megváltó Gondolatot, a megváltó Eszmét és a megváltó Cselekvést.

Várjuk a meglisztulást és a megújrodást a romlottság és önzés helyébe, várjuk az egyetemes emberi biztonságot az általános létbizonytalanság helyett és várjuk, hogy ez a biztonság ne szuronyok és tankok, ne az atombombák és sztratoszféra-fegyverek erején, hanem a népek őszinte együttműködésén és a nemzetek testvéri egyenjoguságán alapuló biztonság legyen.

Várjuk ezt a Megváltót!.. De tudjuk, hogy mielőbbi eljöveteleért küzdenünk és harcolnunk kell. És fogunk is harcolni!

Erről nem feledkezünk meg a Szeretet Ünnepeén sem!

Wolff Péter





AKIK AZ "ERDÉLY"-T SZERKESZTIK...

Egy évi lankadatlan munka után jóleső érzéssel nézünk vissza a megtett útra. Minden anyagi eszköz nélkül, csupán a lelkesedésre, a Párt iránti ragaszkodásra és lelkesedésre építve indítottuk el lapunkat, amely ma az ország egyik legjobban szerkesztett és legnépszerűbb lapja, Pártunk erkölcsi és szellemi bázisa. Mult számunkban a lapelőállítás technikai részének egyes jeleneteit, a kiadóhivatalt és a lapelárusítók élénk csoportját mutattuk be olvasóinknak.



A képsorozathban lapunk szerkesztői és munkatársai vonulnak fel írásban és képen, ahogy következnek.

A nagy E betű felső részén jobbról balra és felülről lefelé haladva a legelső Raffay István, lapunk felelős szerkesztője. Mellette Wolff Sándor, a lap felelős kiadója és a képes melléklet szerkesztője. A következő Sajamon László, külpolitikai szerkesztőnk és a Képes Melléklet másik

BCU Cluj / Central University Library Cluj

szerkesztője. Fent a sarokban Bihari Miklós, a kiadóhivatal vezetője. Alatta sorban lefelé Mátrai János, Marton Lili, Perényi János, Borzo László, Jánosházi György és Jakab Zsuzsanna munkatársak. A következő kettő Boldis László, a sportrovat vezetője és Fodor Jolán, a szerkesztőség tisztviselője. Az E betű nyelvét a népszerű Mikle Dani bácsinak, a szerkesztőség kézbesítőjének képe adja.



Tizenkét ember írásainak, szellemi munkájának, elvtársi és baráti együttműködésének gyümölcse lapunk az ERDÉLY. Napról-napra az a törekvésünk, hogy olvasótáborunkat hűen tájékoztassuk, és kül- és belpolitikai kérdésekben a helyes állásfoglalás útjára rávilágítsunk. Terjesszük Pártunk ideológiáját, a demokrácia, az együttélő népek testvériesülése érdekében. Bátor és őszinte szószólói vagyunk és voltunk minden dolgozónak, és ugyanakkor kiméretlen leleplezője a reakciónak, szabotázsának és mindenfajta visszaélésnek.



Most e bemutatkozó alkalmával, egy évi munka után, ígéretet teszünk, hogy továbbra is a fentiek szellemében fogunk dolgozni, hogy előfizetőink és olvasóink ragaszkodását és elismerését továbbra is kiérdemeljük.



Megjött az angyal...?

Írta: Kiss Erzsébet

Puha, ragyogó hótakaró borít mindent... Elcsendesedett a város, eltűntek a sietve hazafelé igyekvő emberek. Karácsony este van, a szeretet és a család ünnepe...

Meleg fényt vet egy hatalmas ablak. Bent kápráztató csillogással ragyog a karácsonyfa, amelyen tündöklő angyalhaj vonja be a díszeket, csillagot szór a görögtűz, selyemcukorkák hintáznak az ágakon, fent a csúcson angyal lebeg, tüzesen fénylenek az üveggömbök. A fa alatt gyönyörű játékok, könyvek, ruhák, körbefutó vasút, alvóbabák. A fát körülveszi a család s boldog gyermekkacaj szűrődik ki az utcára.

Gyermekei boldogságában gyönyörködő anya lép az ablakhoz, kinéz: „rettentő hideg van, a csillagok remegve égnek odafent” — mondja, szinte megborad a sejtett hidegtől és sietve visszatér szerettei közé. Visszatér anélkül, hogy észrevenné az ablak alatt álló másik anyát és rongyokba burkolt két kis porontyát.

Ők a hontalanok, a társadalombót kizártak, akikről nem gondoskodik sem családfő, sem más. Még a szeretet éjszakáján sem vár rájuk meleg otthon, csukva előttük minden ajtó.

Az asszony arcán néma, de forrongó kétségbeesés. Lelkét tépi a fájdalom... nem adhat semmit gyermekeinek... még ezt az estét sem teheti széppé számukra. Meg se állna, menne már tovább, de kisfia visszahúzza, mert ebben a pillanatban nagyot sípol bent a kismozdony

és vigan szalad körbe a síneken. Reszket két kis gyerek kint az ablak alatt, talán nem is a hidegtől, hanem a vágytól: csak egyszer egyetlen egyszer kézbe venni és elindítani a játékvonatot, elringatni az alvóbabát.

Az ablakon belül felcsendül az ének kicsi és nagy érzi a karácsony örömét é melegét.

A kintlevőket senki sem veszi észre, senki se siet ki hozzájuk jó szóval, nem hívják őket megosztani a melegét és örömet.

Elsötétül az ablak mert dúsán terített asztalhoz ül a család. Most már a kintlevők is elindulnak nyomorúságos, fűtetlen kis szobájuk felé...

Viszik magukkal a fény és a meleg sugárzását, de a gyermekek szeme lassan elborul, az öröm csillogását a bánat könnye váltják fel...

— Anyám! Ne küink mikor veszel kisvonatot, hajasbabát? — szakad fel sírva a kérdés hidegtől elkékült aj-

kaikról. Az anya nem tud a kérdésekre feleletet adni. Felelet helyett mesél nekik egy eljövendő szép, új világról, ahol minden kisgyereknek lesz majd kismozdonya... jó meleg otthona... szép csillogó karácsonyfája... új cipője...

Gyermekei síró hangja, könnyörgése és kérdéseiknek özöne megerősítik lelkében egy szebb és igazságosabb társadalomért való küzdés akaratát.



A HAZATÉRŐ

IRTA: TÓTH KÁLMÁN

Az asztalra könyöklő férfi felemelte tenyeréből fejét. Tekintete az előtte álló üres pálinkás pohárra esett, aztán csendes magába-roskadással elmélázott. Egyedül volt. Künt nagy fehér pelyhekben a hó kezdett szállingózni és a sötétbe hulló utcákon csillingelő szánkák suhantak.

A Korcsma vaskályhája vörös vi-gyorgással ontotta a meleget. A kiszolgálóleány a sarokban rakosgattott és csak néha pillantott a magános vendégre.

Valahonnan elősettenkedett a mult. Az emlékek fantasztikus látomásokká elevenedtek a lámpafény körüli gomolygó dohányfüstben.

Hátradült. Nekitámasztotta fejét a falnak és szárazon égő szemelött ott pergett az élete. Most valami láthatatlan, ismeretlen erő odavetítette elé mindazt, ami elől már olyan régen menekült. Kemény, kidolgozott munkáskeze ökölbeszorulva ott pihent az asztal lapján, a pohár mellett és mégis képtelenül arra, hogy felemelkedjen és intsen:

— Még egy pohárral!

Látta magát: fiatal munkáskorában. Az asszonyát, akit hosszú hónapokon keresztül kísért munkahelyére, mint szerelmes vőlegény. Akkor ismerte meg, amikor egy reggel elkésett és autóbuszra ugrott, hogy gyorsabban beérjen. Egymás mellett álltak és a kanyarodókban összedültek. Megtudta, hogy a leány varri jár. Este találkoztak. Aztán minden este. Félév múlva összeházasodtak. Szegények voltak, csak polgári esküvőt tartottak és fel se tűnt, hogy közöttük — két ember között, akik szerették egymást — válszifalak lehetnek.

Napközben mind a ketten keményen dolgoztak és este ha hazatértek és a vacsoránál találkoztak — boldogok voltak. Megjött a gyerek is és tele voltak reményekkel. Gyurka tanulni fog és mérnök lesz — mondta az anyja. Ő orvost akart és tréfásan veszekedtek.

Aztán az egész világra vad téboly zuhant. Azok, akik tegnap még meghaltak volna egymásért, elhidegtek. A lapok nagybetűkkel írták: „zsidótörvény!” Egy este az asszony sírt, azt hallotta, hogy a törvény megtiltja nekik az együttélést, a szerelmet, a boldogságot. Legyintett és nevetve vigasztalta — butaság, ezt nem tilthatja meg senki! Már akkor hazudott, mert a gyárban már híre járt, hogy a zsidóházasoknak válni kell, vagy nem dolgozhatnak tovább.

Ugyan? Hogy ő elhagyja asszonyát, aki szíve egész melegét adta neki, aki gyermeke anyja? Soha! — lázadt benne az ember. Soha nem gondolt arra, hogy a felesége más, mint ő. Butaság!

A műhelyben új, ismeretlen arcok jelentek meg. Zöldingben jártak és „elvtárs” helyett „testvérként” szólították egymást. A szakszervezetet feloszlatták. Embereket vittek el, akik soha vissza nem tértek. Előadásokat kellett hallgatniok, ahol fajelméletről beszéltek. Fűzeteket osztogattak közöttük. Az egyik nap megállt mellette a műhelyben az egyik zöldingés.

— Testvér — mondotta —, te vagy az egyedüli, aki még a gyárban dolgozol és a feleséged...

Nem mondta tovább — elment. De délután már hívták és beszéltek, ígérték neki mindent. Tudják, hogy jó szakmunkás. Meg fogják becsülni. Az előmenetele biztosítva lesz. Csak egy baj van... a felesége. Munka után korcsmába vittek és itatták. Részegen tért haza. Kába, zúgó fejjel nézte az ágyban alvó asszonyt és a mellette pihenő gyermeket — mintha tényleg más lenne?

A kiszolgáló új poharat tett eléje. Ivott.

Igen. Így volt. Új barátok. A testvérek. Az elvtársak elmaradtak. Kít kitétek, kít becsuktak. Azok erősebbek voltak, ő gyenge volt. Elkábitották az ígéretek, korcsmazások, részegség. Az egész világ kába volt valami mérges göztől. Ő is.

Ejnye, hogy is volt csak? Milyen szomorúan nézett rá, amikor hebegve próbálta megmagyarázni neki, nem élhetnek tovább egymással. Nem szólt semmit. Másnap elment és magával vitte a gyermekét, a kicsi Gyurkát. Hiába kereste később. Nem találta meg. Aztán nehéz idők jöttek. Halál, rombolás és vér, sok vér. Kiomlott belü lovak és halott emberek az utcákon. Romok és éhség.

... Aztán minden elmúlt, mint egy rossz álom. Éjjelente felriadt és látta maga előtt az asszonya könnyes szeméit, fiacskája göndör fürtű fejét. Leküzdhetetlen vágy kínozza: csak még egyszer foghassa meg az asszonya dolgos két kezét, ölelhesse keblére fiacskája meleg gyerektestét, amelyben az élete lebeg tovább. Kifutott a romok közzé. Összeomlott házakban, pincék sötét zugaiban kereste őket és az éjszakába kiáltozta a nevelőket... Hiába... Nem válaszolt senki.

A romokból új üzemek épültek és megindultak a zúgó gépek. A munkások kellett és ő is munkába állt. Nem szólt neki senki semmit, de már nem érezte magát úgy a régi elvtársak között, mint azelőtt. Büntudat terhelte, mázsás súlylany nyomta és nem bírt szabadulni tőle.

Dolgozott és ivott. Ivott. Sokat ivott. Az alkohol elzsongította az agyát és az nagyon jó volt.

— Záróra! — állt meg az asztala előtt a kiszolgáló — ma karácsony van. Mi is haza akarunk menni. Miért nem megy maga is már haza?!

Fizetett és kilépett az utcára. Szelíden hópelyhek simították végig lázas arcát. A sötét utcák kihaltak voltak.

— Karácsony este — mormolta maga elé és ment, rótta az utat.

Fénylő ablakszemek gyertyafényes lobogásu karácsonyfákat tükröztek ki és a mögöttük lévő szerető emberek boldogsága szíven ütötte. A fej zúgott és a lába botladozott. A saroknál egy asszonyba ütközött. Riadt szemekkel döbbantek egymásra.

— Téged kerestelek — akarta mondani neki, de az asszony, az ő asszonya megfogta a kezét és vezette maga után. Meg akarta kérdezni, hogy nem haragszik, hogy megbocsát-e neki, de érezte a keze meleg szorításából, hogy minden kérdés felesleges.

Az asszony, az ő asszonya vezette magával. Meleg, szép szobába vitte. A sarokban csillogó karácsonyfa állt. A gyertyák lobogtak és a fia, az ő fia ölelte át a nyakát. Érezte a ráfonódó gyermekkarok simogató, puha melegségét. Fény lobogott. Fenyőillat és távoli, elmosódó hangzúgás... Különös melegség dobolt a szíven és érezte — hazatért.



A hó csendesesen szitált és fehérrel takart be minden feketeséget. Később szikrázó keménységgel távoli csillagok ragyogtak fel a feketén kék égen.

A reggeli járó-kelők bukkantak rá és a halálba dermedt arc boldog mosollyal tekintett a végtelenbe...

APRÓHIRDETÉSEK IRODALMA

IRTA: SALAMON LÁSZLÓ

A műfaj, amelyről szó esik, elenére a korszellem változásának, még mindig él, sőt virágzik. A polgári élet rideg üzleti szelleme hozta létre, termelte ki a haszonra alapított sajtóvállalatok újságjainak hirdetési rovataiban, mialatt a illető lapok vezércikkeiben Köziró Péter az idealizmus szükségességéről írt, Dicső Aladár író úr pedig a páros oldalakon romantikás, a páratlan oldalakon színtelenített és szagtalanított radikális must talált fel — divatos és jószimatú szellemóriásként — az illető lapok olvasóközönségének. Voltak lapvezérek és kiadóhivatali főnökök, akik a polgári lapok apróhirdetéseinek „Házasság“- és „Levelezés“-rovatait tartották a legnemesebb, mert legjövődelmesebb irodalmi műfajnak, melynek művelői még honoráriumra sem tartottak igényt; ellenkezőleg: ők fizettek irodalmi ambícióik kielégítéséért.

Ez a műfaj néha lírai színezetet öltött, még több esetben a társadalmi realizmus miniatűrökbe gyömöszölt remekműveivel ajándékozta meg a kíváncsi műélvezőt.

A „Levelezés“-rovatban romlatlan lelkű, rendszerint Hitler-, vagy Mussolini-rajongó fél. vagy aggasztókeresték költői képek és képtelenségek s „finom remegések“ közepette jőpénzű izraelita bankárok ismeretségét azon az alapon, hogy a pénznek nincs szaga, vagy legalább is nem esik a fajtörvények rendelkezései alá. Később, a zsidótörvények idején ugyanezek, a most már Szalasiért rajongó hölgyek márványkeblében a őrségváltás-nemzedék aranyifjai iránt gyúlt ki a tűz, akiknek „önzetlen“ barátságát keresték. Ugyanekkor nemes stílusgyakorlatra buzdították eme ifjakat, amit holdfaló, jázminillatú és színes levélpapírra írott betűtengerek alakjában képzeltek el. Ezek a költői lelkek természetesen távolállottak minden anyagiasságtól, ó, ezek a magasabbrendű, nemes, nemzetes és vitélző hölgyek sohasem eshettek a piszkos materialisták bűnébe, akik jólmegérdemelt nyomoruk miatt nem értették meg ezeket a szemérmes hevíüléseket, a két romantika e kései hajtásait, melyeket a jómenelelű lapok kiadóhivatalai szabott áron közöltek. Ezek a hölgyek csak szórakozni akartak, „nemesen“ szórakozni, természetesen

nem zárkózva el attól a lehetőségtől sem, hogy az apróhirdetési rovat lírai műfajának segítségével, egy-egy bőkezű kéjencet, feleségét úno családapát, vagy bőkezű jampecet halásszanak ki a műfajtkedvelő férfinépség tömkelegéből.

A „Levelezés“-rovat lírai kedélyein kívül azonban voltak a műfajnak realista érzékű művelői is. Ezek rendszerint a „Házasság“ c. rovat miniatűr remekműveiben nyilatkoztak meg. Ezek nem voltak romantikusok, vagy ha netán mégis azok voltak, lírai érzelmeiket konkrét stílusban, egzakt kifejezési formában rögzítették le. Rövid írásműveikben rendszerint ez volt a vezérmotívum: „Finomlelkű, disztíngvált hölgy jómegjelenésű úriember ismeretségét keresi házasság céljából. Csak diplomások, vagy megfelelő jövedelemmel rendelkező urak válaszoljanak a kiadóba „Havi 1000“ jelígeire. Vagy: „Egyedülálló úriember keresi házasság céljából szépnek mondott, megfelelő hozománnyal rendelkező elvált úriasszonyt, vagy jóházból való úrilány ismeretségét. Fényképpel ellátott leveleket »100.000 pengő« jelígeire a kiadóhivatalba kérek.“

Ha akadnak majd komoly tudósok, akik megírják a monopolkapitalizmus és a faszizmus polgári társadalmának, tehát a hanyatlás csúcspontjára érkezett polgári osztálynak történelmét és szociológiáját, művük nem lesz teljes, ha évtizedekre visszamenőleg nem tanulmányozzák át az apróhirdetések irodalmának „Levelezés“- és „Házasság“-rovatait, a modern emberkereskedelem dokumentumainak e gazdag tárházát.

Ez az irodalom Balzac tollára volna méltó s kár, hogy polgári íróink, közöttük a fölöttébb tehetséges Márai Sándor, nem látták meg (mert talán nem akarták meglátni) e műfaj virágzását ama polgári sajtó hasábjain, melynek íródeákjai a szocializmustól az erkölcsöt és a családot féltették.

Holott éppen az apróhirdetések bőséges irodalma igazolta legelőnkebben, hogy a polgári erkölcs és ízlés, melynek egész irodalma és színpadi kultúrája a szerelmi bonyodalmak kibogozásán és „megokolásán“ fáradozott, teljesen erkölcstelenné, mert önzően, egocentrikusan anyagiassá vált s mialatt a marxistákat a nőközösség, a szabadszerelm hirdetésével, a

családi élet aláaknázásával vádolták — ők maguk az apróhirdetési irodalom szerelmi üzletkötéseit segítették elő és a nemek közötti bensőséges kapcsolatot, a párválasztás szabad, anyagi érdektől mentes szépségét csúfolták meg.

Amiként a termelésben — odakint, úgy az ösztönökben odabent is a hasznót, az anyagi előnyt, a munka- és felelősségnélküli elhelyezkedést és biztosítottságot keresték, mialatt a filmszínházakban szívdöglesztő szerelmi játékokat pergettek le és a profit védjegyével védelmezték a sajtó perifériáin stílusvirágokba öltözködő prostitúciót.

Azt hittük, hogy a demokrácia és a szociális igazságtevés marforradalmi korszakában, mely a termelés átalakítása mellett az erkölcsök teljes átépítésére és ártértekelésére hivatott, ennek az apróhirdetési irodalomnak is végleg befellegzett.

Sajnos, nem így áll a helyzet. A polgári világ és a faszizma-korszak kísértetei még mindig kísértenek és eget kérnek a maguk számára demokrata sajtónk egyes organumainak utolsó oldalain. A dúskeblű hölgyek, akik „jól berendezett komfortos lakással“, vagy „négy millió lej hozománnyal rendelkeznek“, még mindig pirulás nélkül ajánlhatják fel bájaikat jólszituált vagy jövedelmező pozícióban élő úriemberek számára a apróhirdetések ideálista szövegekkel megtűzdelte irodalmi miniatűrjeiben s levitézlette arslánok, a letűnt úri világ szemforgató veteránjai még mindig szabadon kereshetik e műfaj segítségével csinos hölgyek ismeretségét.

Bármennyire magánügynek is látszik az, hogy X. hölgy milyen anyagi feltételek mellett szeretné megosztani ágyát és asztalát Y. úrral, mégis fel kell emelnünk szavunkat az apróhirdetési irodalom e műfaja ellen, mert a fenti magánügy nyomban közügyggyé változik, mihelyt a nagy nyilvánosság, a sajtó hasábjain ker szót és eget magának. A hanyatlásba fordult és a faszizmusban végleg kompromittált kapitalizmus életfelfogása idegen és fertőzőhatású a dolgozó és főleg öntudatos proletártömegek számára.

A nő gazdasági és polgári egyenjogúságának korszakában a szerelmnek és a házasság-

Munkájuk tehetségei irányai

Új félelmek jegyében

„Amitől félsz, meg nem menekülsz” — állítja egy keleti közmondás és mint igen sok közmondásnak, ennek is megvan a maga mély értelme.

Megvallom, hogy nem egyszer váltották ki belőlem a legősztöndőbb csodálkozást a közmondások, melyekkel az emberek tréfásan ide-oda dobálóznak anélkül, hogy megéreznék az ezekben rejlő mély igazságokat. Pedig igen nagy árat kellett fizetni az emberiségnek e közmondások, illetve az általuk kifejezett igazságok megszületéséért.

A tapasztalatokon alapuló megfigyelés, az ezekből levont következtetések komoly értékei csillognak egy-egy közmondás egyszerű szavaiban. Felcsillan bennük az emberi értelem szikrája és világosan kitűnik belőlük: mennyire tisztában van az ember azzal, hogy mit kellene és mit nem kellene tennie boldogulása, illetve szenvedéseinek megszüntetése érdekében. Mindeme tudatos meglátások ellenére, az ember anélkül, hogy tudná: kinek-minek engedelmeskedik, megy a maga tragikus útján tovább. Az emberi tehetetlenségre való ráeszmélés a legkomolyabb aggodalom formájában nyilvánul meg már évtizedek óta, nemcsak a napi sajtóban, hanem a társadalmi kérdéseket kutató és tanulmányozó tudományos munkákban is.

„Amitől félsz, meg nem menekülsz”. A félésnek, az aggodalomnak is megvan a maga két formája: a tudatos és az öntudatlan. Mindkét esetben megtaláljuk az elindító okot, amelyből származnak. Vegyünk csak egy példát: félünk a betegségtől, a nyomában járó szenvedésektől, az időelőtti haláltól, amitől a gondolkodó és önmagát vizsgáló ember tudatosan, a tömegben élő ember pedig öntudatlanul fél. De az időközben

fel-felmerülő félelemérzet és aggodalom ugyanazon forrásból származik: napi életünkben pont az ellenkezőjét cselekedjük annak, ami elkerülhetővé tenné számunkra a betegséget, a szenvedést, az időelőtti halált.

A mult világháborút követő két évtized alatt a maga fenyegető mivoltában, szörnyű rémként nehezedett az emberiség lelkére egy újabb háború közeli lehetőségének a veszélye. Amíg a tömegek öntudatlanul horrták a lelkükben a félelemnek ezt az el-eltompuló, de egy-egy esemény kapcsán hirtelen felszökő érzetét, addig korunk nagy gondolkodói tudatosan látták a küszöbön álló háború minden borzalmát és komoly szavakkal figyelmeztették az emberiség vezetőit nemcsak ezekre a borzalmakra, hanem azokra a következő eseményekre is, melyek ennek a háborúnak a nyomában keletkezhetnek: az általános zűrzavart, az ebből származó nyomorúságot, éhínséget és munkanélküliséget. Volt közöttük olyan is, aki már akkor világosan féltette nemcsak a civilizációt, hanem tovább menve: magát az embert is.

Az atombomba feltalálása és Japán ellen való felhasználása óta ma már nemcsak a tudomány emberei, hanem az emberiség sorsát intéző vezető politikusok is állandó aggodalmuknak adnak kifejezést. Még jóformán be sem fejeződött a második világháború és máris féltik az emberiséget az esetleg bekövetkező harmadiktól. Komoly szavakkal fejezik ki afölötti félelmüket, hogy ez a harmadik háború a civilizáció teljes pusztulását vonná maga után.

Ha visszatekintünk mindarra, aminek elkövetésére az ember a most lezajlott háború alatt képes volt, ha figyelembe vesszük az elmult hónapok világpolitikai jelen-

ségeit, melyekből kiérzik ugyan egyrészt a komoly félelem és aggodalom, de másrészt az is, hogy a jogos, vagy vélt érdekek megvédéséért folytatott diplomáciai harc — az ézsauai tál lencse másformában megújuló változata — az értelmet ismét képes lesz az ösztönös indulatok alá rendelni, ha megnézzük közelebbről, hogy jobba, vagy rosszabbá tették-e az embert az elmult esztendőik szenvedései, akkor mintha beigazoltnak látszanának ama gondolkodók aggodalmai, akik úgy látják, hogy az emberiség a maga mai nagy választóján esetleg visszazuhanhat a kezdetlegesség állapotába.

Egyáltalán nem vagyok borúlátó és ezekkel a sorokkal nem is volt szándékom, hogy ilyen hangulatot keltssek fel az olvasókban. Az emberi haladásban, a társadalmi fejlődésben hinni mindenkinek kötelessége, még akkor is, ha az út, melyen haladunk, tele van szenvedésekkel és megpróbáltatásokkal. Ugyanakkor azonban, ha valóban igaz lelkiismerettel és a legjobb meggyőződéssel kívánjuk kivenni részünket a közös munkából, kötelezővé válik ránk nézve, hogy az eseményeket és a nyomukban járó jelenségeket minden oldalról és elfogulatlanul vizsgáljuk.

Ha a világpolitikában valóban sikerül az ellentéteket közös nevezőre hozni és ez nem lehet más, mint az egész emberiség jólétét, boldogulását és fejlődését szemelőtt tartó küzdelem, akkor az elmult esztendőik szomorú karácsonya után végre olyan karácsonyi ajándékot kap a világ, amely magában hordozza egy jobb, egy megértéssel telibb jövő biztató ígérését és azt a biztatást, hogy nincs mitől félnünk.

ZIHANYI JÓZSEF

nak is fel kell szabadulnia minden anyagi kötöttségtől s a párválasztás szabadságának teljes biztosítása mellett a két nem egyedeinek valóban a szerelem tisztaságában, ahogyan Ady dalolta: „a szent csók, az ingyen csók” nemes lázában szabad csak egyesülniök.

A demokratikus sajtó, véleményem szerint, nem adhat többé te-

ret a szerelemben és házasságban — a polgári álomorál virágzásának további lehetővételével — annak az üzleti szellemnek, mely a levelezési rovatokban még ma is megnyilatkozik.

A dolgozó lányoknak és férfiaknak éppen elég alkalmuk van ma arra, hogy megismerjék és netán megszeressék egymást s ne csak

szerelmi, de világnézeti vonatkozásban is egymásra találjanak. A multban elég sokáig tömték tele a fejét proletár asszonyainknak és férfainknak a polgári romantika hazugságaival; ideje, hogy ennek véget vessünk s az apróhirdetési irodalmat oda számúzzuk, ahova a polgári világ kompromittált írói is valóik — a mult relikviái közé.



Az U.S.A.

a világgazdaságban

A gazdasági földrajz egyetlen jelenségét sem szabad elszigetelten vizsgálni, ezért Amerika a gazdasági földrajzi jelenségek összefüggésének igazán legegyszerűbb és legtanulságosabb példája. Az 1914—18-as világháború óta az USA a világ leggazdagabb állama lett. Amit ott elpazarolnak, ami hulladékot ott egyszerűen eldobnak, abból Európának nem egy kisállama jól megélhetne.

Európa gazdasági uralma a legutóbbi háborús megerősítés, az apró vámterületek védvámpolitikája miatt, most már egészen megszűnt, ugyanakkor pedig megerősödtek a gyarmatok gazdasági önállósodásra való természetes törekvései, szociális követelései. A folyton háborúskodó és termelésében végleg megakasztott Európa most nagyobb behozatalra szorul, mint valaha, ami újabb és még nagyobb lendületet ad az Egye-

sült Államok igazi fejlődésének. Mindenki előtt ismeretes a nemes érckészletek beözönlése Amerikába. Angliával szemben az USA *világtermelő* is, míg az angol birodalom jófontos terménnyel rendelkezik. Az egyes tájak pedig kitűnően egészítik ki egymást: délen a melegövi, típusosan ültetvényes vidék, néger munkásokkal, trópusi terményekkel; nyugaton nagy befogadóképességű, fejlett mérsékeltövi földműveléssel és állattenyésztéssel rendelkező gyérlakosságú táj; északra gazdag, sűrűn benépesedett iparvidék, szénnel, petróleummal, tőkeerős, fejlett gazdasági élettel.

Csak egy ország van még, amelyhez az USA kiterjedésben hasonlítható: a Szovjet-Unió, — csakhogy amaz kimondottan kontinentális, Amerika ellenben úgy kontinentális, mint — főleg keleten — óceánikus vonásokat mutat és inkább a délkörök irányában tagozódik. Dél felé, a gazdag trópusi világ felé nyitott, nem úgy, mint az Afrikától és Dél-Ázsiától sivatagokkal elzárt Európa — viszont nyitva áll a kanadai jeges szelek előtt is: ugyanis hegységei Észak—Dél irányban húzódnak és nem állják útját a légáramlásoknak. Innen magyarázható egyúttal a növényzet tarkasága, változatosága; mert a jégkorszak után a hideg elől délre menekült növényfajok mind visszafoglalhatták az elvesztett területeiket, nem állott hegylánc az útjukba!

Erdemes, hogy a mezőgazdasági termelés övezetekben, északról-délre haladó zónákban helyezkedik el. Legdélebbre van a trópusi termények, a gyapot öve, azután következik a kukorica, téli búza öve, északon tejgazdaság, a szárazabb területek felé — csakúgy mint a dél-orosz steppeken: tavaszi búza, majd egészen nyugaton a szárazságot tűrő kemény búzafajta, a durum-búzákat termeszti. Délen gyapoton kívül cukornádat is ültetnek. A kukoricát csak délen eszik, itt a népfőtláléka — mint Erdélyben.

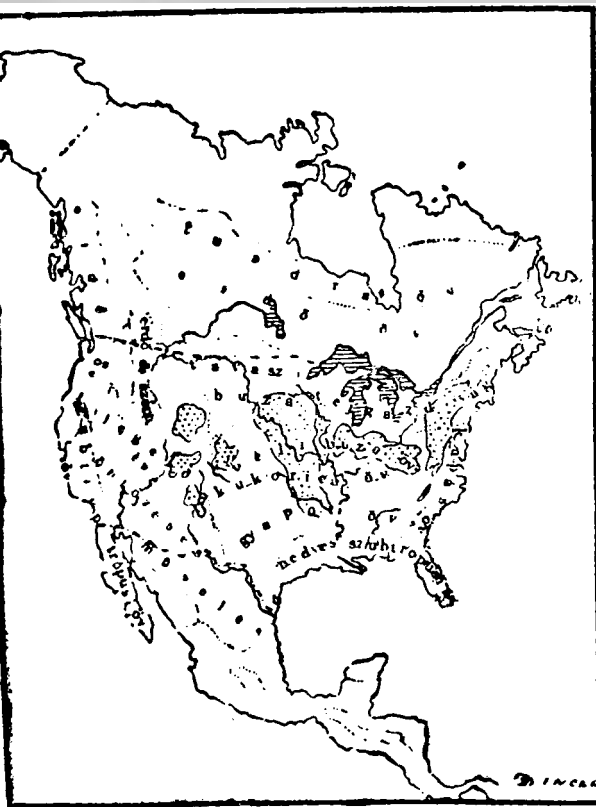
A nyugati bazalt-fensíkok talaján kitűnő gyümölcs, szőlő terem. A gyapot a trópusi és szubtrópusi öv

növénye, a kézi művelés szüret hozta ide a néger rabszolgák. Észak—Dél ellentétét. Egyéb világ gyapottermelésének 71 az USA adja.

Keleten belterjes, nyugaton belterjes, a száraz nyugati medence pedig öntözéssel gazdálkodik. Különben még hatalmas terület formán kizárólagosan *világkereskedő* birodalom. A különbség az, hogy emez más távolfekvő tájak árnyékában, azaz a szállításból és áruimpozíciójából él, addig amaz öntözés, tehát az összes ipari és mezőgazdasági nyersanyagokkal és termékekkel rendelkezik. Ezzel szemben Anglia sohasem volt önellátó.

Az USA a legkülönbözőbb típusokat magában foglaló állami világnak. Ezen a közel 8 millió területen a mérsékelt és a szubtrópusi övezeteket tartalmazó terület, zónáját megtaláljuk — a termelésre alkalmas bőséjű területektől a félsivatagokig; nemcsak a kacsukfát kivéve, hanem a bevetetlenek (az összes terület csak 58 %-a van megművelve) öntözés és a „dry farming” módszer segítségével még óriási területeket lehetne hasznosítani. Erre a bevándorló európai népfajok úgy helyezkednek el, hogy ugyanabban a klímában, ugyanahol, a skandinávok észak felé, az olaszok délebbre. A hollandok mocsarakat csapolnak, az erdők déle, a németek belterjes szarvasenyésztést (tejgazdaság) űznek; ettől délre az oroszok és a sasi, nebraskai őszi búza-terület élnek.

Az erdősegek két millió tesznek ki. Keleten a sűrűbb erdők vidéken sem irtották ki őket egészen. Más iparvidékek Angliában, az erdő a vastag növekedésével pusztult ki, 1740-ig a vasércet faszénnel égették. Az USA-nak összesen 100 km²-nyi szénterülete van, majdnem akkora, mint a Skandináv félsziget. Legfontosabb a pennsylvániai szénterület (180.000 km²), a Felső-tó vidékének vasércet könnyen szállítható; itt olvassuk meg, hogy azután keletre, a tőkbe és ipartelepekre szállították. A szén és vas tehát egymás társaságában található, az



si előny, hogy itten a vasércet a vékony, jégkorszakbeli lerakások (agyagok) fedik, ezért igen könnyen bányászható.

A legtöbb petroleumot szintén az USA termeli, a világtermelés 65%-át! Érdekes, hogy éppen úgy, mint a kőszén, a kőolaj is előfordul mindenféle korú rétegekben, nemcsak a fiatalabb hanem az idősebb rétegekben is! Ugyanez tapasztalható a Szovjet-Unióban, ahol újabban az Ural nyugati lábánál szokatlanul régi kőolajtelepekre bukkanunk. Az amerikai termelés földgázában is első helyen áll és a világtermelés 95%-át teszi ki. Amerikában évente 60 millió tonna vasércet, 123 millió tonna kőolajat, 65 tona aranyat és 1.500.000 tonna kőszént termelnek, de van bőven réz, mangán, cink, nikkel, kén, foszfát, sőt ad kálsó és bauxit is!

A vízlerők sokkal jobban kihasználva, mint Európában és az összes évi 10 millió lóerőt tesznek ki, ebből egyedül a Niagara ad évi 10 millió lóerőt.

*

Amerika minden téren önálló ipart teremtett s a roppant energia- és ércanyagforrások következtében a termelés óriás méretekre nőtt. Nincs itt semmiféle politikai határ, vámrompó, mely útját állná az ipar-területek szabad versenyének! Az ipar mindenütt a legmegfelelőbb helyen, a legértékesebb ércanyagok vagy energiaforrások közelében összpontosul s így a vasérc-telepek közelében a vastermelés növekedése következtében erősen fejlődő nagyipari városok keletkeztek, melyek ki fogják ragadni a vezető szerepet a keleti partvárosok kezéből. Érdekes, hogy amíg a papírgyártás ércanyagok rongyhulladékokból keletkezett, addig a papírgyárak nagyvárosokban és kikötővárosokban töbrültek, de mióta a fa a nyersanyag, azóta a papíripar az erdőterületek széleire húzódtott. Ugyanígy vágóhidak és húskonzervgyárak a nyugati államokban a farmterületek közelében helyezkedtek el. De a ma is belejátszik a nagyiparok helyezkedésébe! A textiliparban például, a száraz éghajlaton a fonások törnek, nem kapják meg azt a melegséget, mint nedves éghajlaton, Angliában pl. az óceán felőli talajon helyezkedett el a szövőipar.

A gazdasági élet Amerikában hozzájárul a városok uniformizálódásához. Az iparcikkek egységes típusúak, mert egységes a nyelv, a gazdaság életmódja, igényei, műveltsége, ízlése; egyformák a reklámok, újságok, hirdetések. Hozzájárulnak ehhez mindenütt a nyilvános utak, a városalaprajz sakképszerűsége. *Seattle* a Csendes-óceán partján fekvő város, egyes utcáin a villamos fogaskerékkel elcsúszva kapaszkodik fel a meredéken, mely az utcák nyílegyenesen vágják ki az emelkedésnek, a világegyetem kerülnének! Jellegzetesek a felkarcolók. *New-Yorkban* a Manhattan-félszigetre zsúfolódott város szörnyen kénytelen függőleges irányban elhelyezkedni a helyszűke miatt. Jel-

lemzőek az üzleti városnegyedek (city-k) és a kertvárosok.

A városok fejlődésében a partalkufásnak is nagy szerepe van. Ha jól megnézzük a térképet, azt látjuk, hogy a legnagyobb városok mind az atlanti parton vannak. Azt is észrevesszük, hogy a városok itt két sorban helyezkednek el: közvetlenül a parton, a folyótorkolatok közelében, mint *New-York, Boston, Philadelphia* — és egy másik belső vonalon, az Appolache-ok lábánál, ott, ahol valamennyi folyó nagy, vizeséssel ereszkedik le a fensíkről a parti lapályra — minden vizesésnél egy-egy kisebb ipartelep található (főleg gyapotipar): *Raleigh, Columbia, Augusta, Tuscaloosa*, sőt nagyvárosokat is: *Trenton, Baltimore, Washington, Richmond*. A vasérc és szénterületek csomópontjában itt is nagy iparvárosok keletkeztek (*Chikágó* 3 millió, *Detroit* 1 és fél millió, *Cleveland* 1 millió lakóssal). Annak az útvonalnak a nyílásában, mely ezeket a gócpontokat az atlanti kikötőkkel összeköti, ott fekszik, — kitűnő kikötőhelyzetben — a legnagyobb város: *New-York*.

Dr. INCZE ANDOR



A MINDENEK RENDJE

Írta: FRÁTER BALÁZS

Teljében fõnn a hold a felhõfõszlányok közt futtán megremegek
s hideg közönnyel ontanak halott fényt távol csillagszemek.

Te itt lenn cél után loholsz, mert ostor õz, vad alkotó heved
s nem látod: vörzõ ujjaid között az élet lassan elperreg.
Hegyekbe fursz, elméd az úr a csillagok s a tenger titkain,
utadból mindent elsõpõrsz, gyilkolsz, ha kell, mint õsapád: Kain.
Elbukva százszor talpra állsz, hogy újra kezd, hogy törj, rombolj, szeress
s nem látja rossz szemed, hogy minden percnyi kis vereség végleges.
Futó napok s pere tégláiból építet vakon élet-falad,
a fal fõnn egyre nõ, míg lábaid alatt idõcskéd elszalad.
Malteit keversz Bûn, szenvedés, átok, nyomor s véred csorog bele,
vérértéked higitja fel s roppant falad csak építet vele.
Már messze nõtt földed a cél, de kerget, üldöz lángod s új hevc,
nem tudsz megállni, törpülsz hangyaként, s fõlötted nõ a mürenek.
már szinte kész! Porlepte arcodon kigyúl a vad gyõzelmi fény.
— Egy hívó hang kiált. Egy roppanás, s már összedõlt élet, remény.
Még egyet hõrdül rossz fõdõd, megáll a szív s a test, a rongy salak
fõlött az összedõlt fal romjai, mint fûjt cserép, rád omlanak.

Megtört szemedbe fõnn a hold bolond vigyorral nõz le, megremegek
s fagyos közönnyel ontanak halott fényt rád! távol csillagszemek.

FOSZTÓ SÁNDOR: Miénk az utca ...

Miénk az utca! Most azok
Vére festette köveit pirosra,
Kik élüket adták!
És szentelt az utca pora,
Mely felfogta kihûlõ ajkuk
Utolsó sóhaját ...

Miénk az utca! Rabláncunk
Lehull ... s egyszer megindul
A sok-sok sîrgõdõr!
Mint haragvõ lsten száguld
Fékevesztve — s mi gaz,
Mindent elsõpõr ...

Miénk az utca! S hogy miénk
Maradjon: örök harc-egységbe
Forrjon a kezed!
Ne üljenek többé tort felettünk
Azok, akiknek kezében —
Gúny a feszület!

Miénk az utca! Kemény
Öklünk, egybefont karunk
Maga a hatalom!
Megcsúfolt énünk élni akar
S gyõzni — s mert mind akarjuk:
Gyõzni is fogunk!

23. számú feladvány SCOBEY N.-től.



Világos: Ke2, Vb6, Hg5, gy:d3 (4 drb.).
Sötét: Ke3 (1 drb.).
Világos indul és a harmadik lépése mattot ad.

23/a. számú feladvány. Loyd S.-től.

Teljesen egyező állás a fenti feladvánnyal, avval a különbséggel, hogy a két király állása egymással felcserélődik; tehát a világos király „c3”-on, a sötét pedig „e2”-en áll. A matt ugyancsak három lépésben adandó meg.

Mindkét mai feladványunk már a megfejtési versenyhez tartozik.

Mesterjátszma

Játszották az 1931 évi prágai nemzetközi sakk-olimpián.

Dr. Aljechin világbajnok — Andersen (Franciaország) (Dánia)

1. d4, Hf6. 2. c4, b6. 3. Hc3, Fb7. 4. Vc2! e6 (Jobb lit: d5 akadályozni

a centrumba előnyomulást). 5. e4, Fb4. 6. f3, 0—0. 7. Fd3, h6. 8. Hg—e2, d5. 9. cxd5, exd. 10. e5, Hf—d7. 11. 0—0, c5. 12. a3, Fxc3. 13. bxc, Hc6. 14. Fe3, cxd. 15. cxd, Bc8. 16. Vd2! Ha5. 17. Fxh6! Bc6! 18. Fg5, Hb3. 19. Vf4, f6. 20. exf, Hxa1. 21. Fh7+! Kh8. 22. Vh4, Hxf6. 23. Hf4! és sötét feladta. A világbajnok egyszerű, de erőteljes pozíció-játékkal győzött.

Az „Erdély” feladvány-megfejtési versenye.

Jelen rovatunkban kezdjük meg megfejtési versenyünket, melyen mindenki részt vehet.

A verseny tartama: 3 hónap. Áprilisban kiosztjuk a legjobb és legszorgalmasabb fejtők által kiérdemelt díjakat. Első díj: 10.000, második 5000, harmadik díj pedig 3000 lej.

Megfejtési határidő: a megjelenés utáni 2 hét. A korrekten megfejtések beküldőit a rovatban is számon tartjuk. A megfejtéseket akár postai lappon, akár más uton kiadóhivatalunkhoz kell juttatni. A lapra kívülről „Sakk” jelzés irandó.

Kétlépéses-matt feladvány helyes megfejtéséért 2 pontot, hármasokéért pedig 3 pontot trunk az illető javára.

REJTVÉNYROVAT

4. sz. keresztrejtvény megfejtése:

NÉMETBARÁTOK
ÁGOSTON REGE
DERE RT AVUL
ITAT JIM ÉLE
FŐ ZSUKOVIT
ÜZLET SIRNI
LÉONA ELZA T
ERDELY E EBE
MOABITAK RÉN
I VEN R PSLG
LÓ NARGILE
ELSŐEMBERPÁR

Helyes megfejtést küldtek be: Szilágyi Ancl, Kozma Miklós, Rámay

Tibor, Balogh Ferenc, Kardos Jenő, Weiszmann Endre, Darkó Tibor, Asztalos Magda, Lovass Ella, Barthmann Richard, Kiss Gyula, Kovács Endréné, Ujvári József, Irsay József, Kozma Miklós, Daumé Éva, Taub Jenő, Pataki Béla, Perné János.

A megfejtők legtöbbször a 43-as vízszintest hibásan LARGILE-nek írták. Mégsem tekintettük hibának, mert a rejtvény beküldője elfelejtette meghatározni, hogy a 43-as függőleges visszafelé értendő.

A sorsolás eredményeképpen a jutalomkönyveket Rámay Tibor és Lovass Ella nyerték. Atvehetik a kiadóhivatalban.

5. számú keresztrejtvény

Rejtvény pályázatunkra beküldte Máthé Árpád

Vízszintes sorok: 1. Célkitűző utópista (ék. pótlandó). 12. Ez a szó 1515-ben jelenik meg először a szocialista irodalomban. 13. Francia sakkjáték (ék. pótlandó). 15. Egy betű az abc-ből. 16. Tehetős, gazdag eleje. 17. Nőrokonnak mondják (társzólással). 19. Allati hang. 20. Görög építész, az athéni Pantheon egyik építője (utolsó betű főlősleges). 24. Betű. 25. Hangszerkellék (fordítva). 26. Az Inn mellékfolyója (utolsó betű felesleges). 27. Madagaszkár őslakója. 31. Betű. 32. Betű. 33. A csomagot hozó Agnes-től kérdezi ezt barátáné. 35. Indulatszám ford.). 36. Ital (névelővel). 37. Ez is egy itóka (első és utolsó betű felesleges). 39. Lengyelországi rádióleadó neve idegen nyelven. 41. A székácsnő babot, borsót.... 42. Személynév. 43. Balkán város. 45. Ozépelel. 46 -hoz-hez-höz latin (ék. felesleg). 47. Két szó, 1. Fémes elem régies magyarsággal írva, első betű kettőzve. 2. Közismert kul-

turnóvény neve latinosan írva. 49. Két utópista neve fordítva (elsőnél egy betű hiány).

Függőleges sorok: 1. Értékes évkönyv. 2. ...tilla, női név. 3. A hús nyáron ...andó (ék. főlősleg). 4. Kohászati ömlesztő eszköz (első betű pótlandó, utolsó betű r=b). 5. Idegen helyeslés. 6. A fényképszeti laboratóriumi munka egyik mozzanata. 7. Betű. 8. ...i, függő hid Bangor mellett (Telford angol hidépítő alkotása). 9. Legnagyobb halak egyike névelővel (utolsó betű főlősleges). 10. Segédhivatal (röv.). 11. Célkitűző utópista szerzetes a XVI—XVII. századból, keresztnevének kezdőbetűjével. 14. Francia és olasz mi diése és diési magyarosan írva. 18. Régi beszéleti műtét. 21. Betű. 22. Tanasse régies neve (z=s). 23. ...ins Stephen Bleton északamerikai államférfi, szül. Perry Countyban 1841. IX. 26., megh. 1911. I. 4-én. 28. Két szó: 1. Semmi. 2. Férfinév. 29. Táplálék (névelővel, ék. hiba).

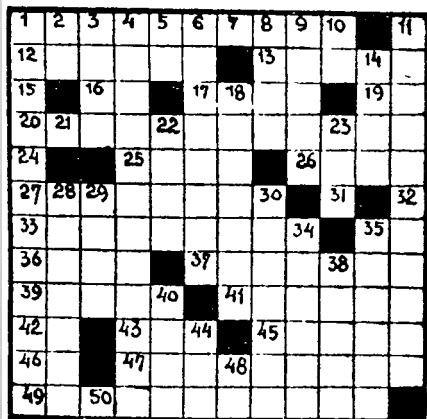
Olvasd és terjeszd az

ERDELY -t

Bátor!

Harcos!

Őszinte!



Mátyás ha felébredne...



Corvin Mátyás: Látom már én kell rendet teremtek a fekete fronton...



Hasznos tanácsadó
a fűtőanyaghiány megoldására



Agglegényeknek:
Fiatal, tüzes feleség megoldja
a problémát...ha még nem késő...



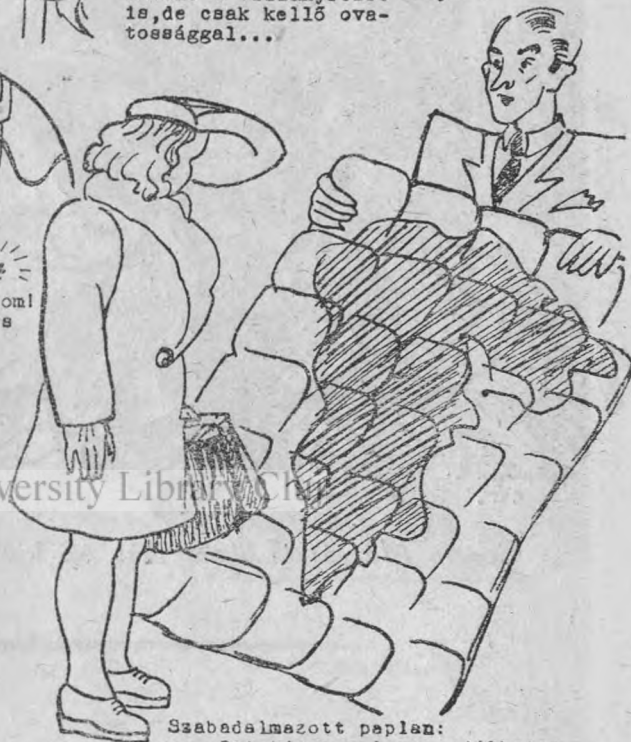
Kitűnő a villanyrezsó
is, de csak kellő ova-
tossággal...



Praktikus tanács:
Az alsó fehérnemű melegét
fokozhatjuk, ha a mosó víz-
be néhány pohár konyakot
töltünk.



Világszabadalom!
Az elektromos
talpbetét.



Szabadalmazott papan:
Ezt kérem melegen ajánlatom,
kitűnő minőség, Afrika minden
melege bele van szőve...

Szerkesztői üzenetek¹

Iuliu Gh. Topan: Örömmel vettük levelét, melyben többek között a következőket írja: „Az Önök által megindított képes mellékletnek igazán nagyon megörvendtem, miután ez az egyetlen lap, mely politikán kívül szórakozásra is lehetőséget nyújt“.

Amennyi örömet, annyi bosszúságot is hozott a levél, t. i. a benne jelzett hét fényképből mindössze háromat találtunk a borítékban. Amennyiben megütik a mértéket, közölni fogjuk.

B. Kerekes Sándor: Beküldött keresztrejtvénye sajnos még nem felel meg lapunk színvonalának. Technikai megoldásában, a meghatározásokban is sok a hiba. Külső alakban is tisztább írásra kell törekednie. Ez azonban ne vegye el kedvét, készít-

sen jobbat, megfelelőbbet, örömmel fogjuk közölni. Addig is foglalkozék sokat megfejtésekkel.

Kont Vilmos: Mivel mult számban az Ön pályamunkája jelent meg, így karácsonyi rejtvényét nem közölhetjük. Sokan várnak arra, hogy beküldött munkájukra sor kerüljön s így egymásután kettőt ugyanattól a pályázótól nem közölhetünk. A nem karácsonyi vonatkozású pár hét múlva jönni fog.

Kozma Miklós: Monogrammok elrejtése a rejtvényben szokásos, még akkor is, ha nem teljesen közismert az illető. Így beírhatók pld. egy finn szocialista nevének kezdőbetűi is, annál is inkább, mert a megoldói helyesség elbírálása független a monogrammok megfejtésétől és a sorolásban való részvételt sem befolyásolja.

Kardos Jenő, Nagy József, Rámay

Tibor, Micu Gheorghe: megfejtéseik sajnos lapzárta után érkeztek. Jövőben kérjük a megfejtéseket legkésőbb szerda estig beküldeni.

ERDÉLY

szociáldemokrata napilap

képes vasárnapi melléklete

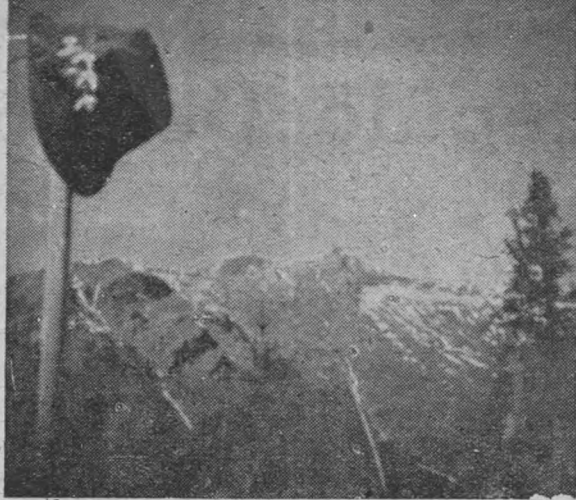
Szerkesztik:

SALAMON LÁSZLÓ és WOLFF SÁNDOR

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Kolozsvár, Szabadság-tér 30., I. em.
Telefon: 243.

A fedőlapot és a rajzokat
Pattantyus István készítette



Korongyos



En az apám fia vagyok...



Fenn a csúcson

Fényképpályázatunkra beérkezett képek



Baloldali kép: Hegyi pásztor



Jobboldali kép: Vasárnap délután...

Négyezer keményakaratu munkás tartja kezében a kolozsvári Dermata művek üzemvárosát. Itt minden csavar, minden ember a helyén van. Aki az egyetemes munkásérdek ellen vét, binhődik. Aki dolgozik megkapja jutalmát. Az üzem vezetősége a város egyhated részének juttat mindennapi kenyeret. Eríthető tehát, hogy az egész ország figyelő szeme kíséri a Dermata létharcát, amelyet a gyár hős békekatonaí lendületes izzó pöröllyel, görnyedt háttal vívnak a többtermelés és a szocialista munkásmozgalom érdekében. A béke rövid egy esztendeje óta máris az elvégzett feladatok egész sorára tekinthetnek vissza. Semmiből, segítség nélkül indultak útnak. A lebombázott épületszárnyakat saját erejükből újraemelték és hatalmas üzemüket máris a békeévek termelési színvonalára emelték.

Munkások a kulturáért

A cikk írója személyes tapasztalatai alapján a számok tükrébe helyezi a Dermata-üzem kulturális munkájának hatalmas eredményeit. 4400 üzemi alkalmazott közül 1733 személy foglalkozik a kulturmunka különböző ágaiban. Első és legfontosabb a testnevelési kultusz, amelyet a sportszakosztály irányítói az „éj test, ép lélek” elve alapján odaadó lelkesedéssel fejlesztenek. A legmodernebb sportpályája van a Dermatanak.

Négy zenekar: fuvós, vonós, szalonzenekar és natur-zenekar egészíti ki a város zenekulturájának fejlődését. A fuvósok csak ebben az évben mintegy 92 esetben szerepeltek, a szalonzenekar két előadásor mutatta be tudását, míg a Dermata senior dalárdája 37-szer vett részt nyilvános előadáson. Említésre méltó az ifjúsági dalárda is, amely minder héten énekel valahol. A táncsoport eddig négyszer szerepelt sikeresen. De dolgozik a műkedvelő gárda is, amely az idén 7 előadáson vizsgázott.

Megnéztük a falujságot, amelyet elismerés illet. Eleterős, fejlődőképes ez az üzemi és politikai falujság.

Allandósították a gyár területén a szemináriumoktatást, a káderiskolát és önképzőkört. A szemináriumok előadásokat sokszorosított példányokban juttatták a különböző osztályokra, hogy mindenki elolvashassa. Csak kulturális célokra — a munkások jelentése szerint — a gyár vezetősége a felszabadulás óta több mint 40 millió lejt folyósított. Minden szociális segítség rendezvényre, színelőadásra nagymennyiségű jegyet vásárol a Dermata és a jegyeket teljesen ingyen osztja szét az érdeklődők között. Amikor dr. Janovics Jenő néhai szinigazgató cikluselőadásával a Dermata-üzemet is meglátogatta, a gyár ingyen cipőt juttatott a szereplő színészek részére.

Az újjáépülő Dermata

Perényi J.

Nyelvtanfolyam, analfabétaiskola könyvtár

Jelen pillanatban négy nyelvoktatót alkalmaz a gyár. Ezek a tanárok rendszeres fizetésért román, orosz, angol és francia nyelvre tanítják a gyár munkásait.

Az analfabéta iskola román és magyar nyelven folyik. Igen sok szegénysorsú falusi, akiket az elmultr rendszer a tudatlanság örvényébe kényszerített, szomjasan lesik oktatók szavait, hogy a betűvetést és a tudás elemi ismereteit minél hamarabb elsajátítsák.

Többek között közgazdasági és szakmai továbbképzésben is részesülnek a munkások. A szakmai továbbképző-bőripari, cipőgyári és műszaki vonatkozásban fejleszti az alkalmazottak ismereteit. A könyvtárban jelenleg 2500 könyv hirdeti kulturát.

Áldozatok és a hála

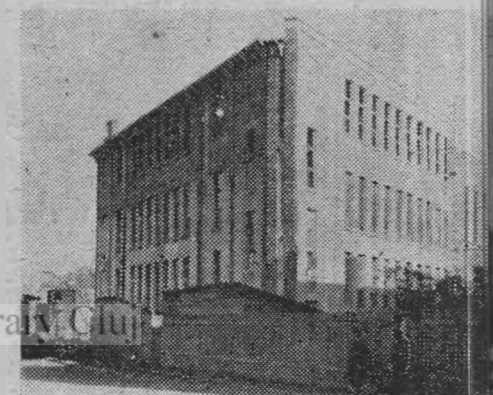
Eppen a Dermata-üzem az, amely elsőnek sietett a falu megsegítésére. Félézres falumunkás csapatot szervezett és hetenként járta esőben sárban, forró napon és szélvihartar a közeli és távoli falvakat, hogy erőteljes segítséget és becsületos baráti kezét nyújtsón a falu dolgozóinak. Súlyos milliókért vásárolt ekét, boronát. Felszerelte a malmokra a lendítő szíjat, megtalpalta a falusiak lábbelijét, javított, kalapált. Csak egyetlen esetben egyetlen faluban 58 pár bakancsot talpalt, illetve foltozott. Mindezt ellenszolgáltatás nélkül, pedig akkor is nehézségekkel küzdött az üzem. De a falu és város baráti viszonyának kiépítése éppen a szociális társadalmi forma parancsa, amelyet maga a munkás szorgalmazott legjobban és harcolt érte minden erejével. Mégis szomoruar kell megállapítanunk, hogy a kolozsvári gyárüzemek, szakszervezetek, munkások és kisiparosok jelentős áldozata nem sokat változtatott a falu és város viszonyán.

Szociális könnyítések

Főlösképpen külön fejtegetni, hogy a fixfizetések hogyan arányíthatók az életszínvonalhoz. Egyszerűen sehog. Eppen ezért a Dermata-üzem mindent elkövet munkássága megélhetésének jobbátétele érdekében. Eddig a gyár 2000 munkás részére szerzett 7000 lejes méterenkénti árban akciós szövetet. A szövet tiszta gyapju. Évente minden munkás részére két pár bakancsot, illetve két pár cipőt utal ki a gyár, nevetségesen olcsó áron. A szövetakció alkalmával 160 millió lejes kamatmentes hosszulejáratu kölcsönt folyósított munkásai részére a gyár. Ebből az összegből szerezt be a Ruházat



Új strand-öltöző



Javitóműhelyek



Felső börgyá

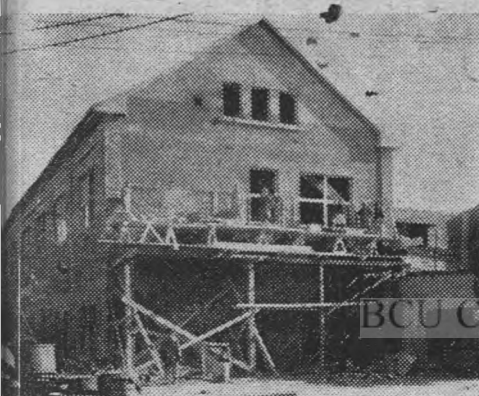


Nővek kulturmunkája

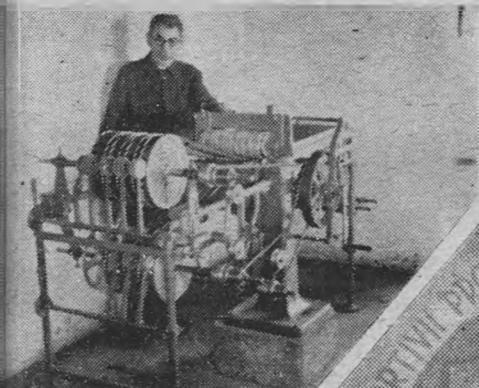
és riportja



Új lakóház



Talpvágó osztály



Boldis bácsi gépével
Dermata S. E. által ren-
gett sportünnepség egyik
előképe



Szövetkezelt az akciós ruhákhoz, szővetkezel, béléanyagokat is.

A szociális osztály havonta 12—13 millió lejt cszt ki az elhurcoltak hozzátartozói és a szegénysorsú munkáscsaládok között. Külön figyelmet érdemel a bölcsőde és a napközi otthon, ahol közel 300 gyermek ellátásban és jó nevelésben részesül.

Szintén a szociális könnyítésekhez tartozik az üzem nyaraltatási akciója. Kéthetes turnusokban az elmúlt nyáron mintegy 1500 Dermata-gyári munkás vette igénybe a nyaraltatási kedvezményt.

Magától értetődő, mégis elengedhetetlenül fontos a higiénia megszervezése. A Dermata ezen a téren is vezet. Két központi fürdő (női férfi) és minden osztályon külön fürdő látja el a munkásság higiéniai szükségleteit. A fürdőkben a munkások az üzem saját főztü ingyen szappanát használják.

A munka kiérdemelt jutalma

Az igazgatóság mozgalmi és kulturális célokra a munkától teljesen függetlenített embereket tart, akik mint üzemi bizottsági tagok, a kulturális és szociális osztály vezetői és tisztviselői ellenőrzik a munka merelét és képviselik a haladás szellemét a Dermata-város munkáslakosságában.

Mindazok, akik szorgalmukkal, anyagmegtakarítással az üzem érdekeit elősegítik, külön jutalomban részesülnek. Az anyagmegtakarításnál az elért eredmény jelentős százaléka a munkásé. Az ellátási osztály minden hónapban ráfizetéssel dolgozik, mert a mérregdrágán beszerzett készletet olcsó áron juttatja a munkásságnak. Ennek eredménye az, hogy a Dermata étkezdében

bármely munkás 400 lejért ebédet, jól készített tápláló házi kosztot, kétfélét. Jelenleg 1700 családos anyát lát el a gyár tejei és egyéb tejtermékekkel, 37 tehenet tart és közel száz disznót hizlal a karácsonyi ünnepekre.

Működésben a Dermata-gummigyár

Egy új osztály. A Dermata területén újabban gummigyárat is létesítettek. A vezetőség felvásárolja a megrongált tankok, autók és egyéb járművek gumihulladékait, amelyet beöröl és különféle vegyszer hozzáadásával olyan nagyszerű gummitalpat és sarkot készít, amely teljesen elasztikus és még véletlenül sem törik. A börtalpat olyan gummirozott ragasztóanyaggal vonják be, hogy az minden szegzes és varrás nélkül időálló tartóssággal ragasztható a felsőrészhez, amelyről sohasem válik le.

Munkás, mint feltaláló

Idős Boldis Endre, a gyár rokkant gépésze rendkívül hasznos vágógépet szerkesztett. A gép az egyik vegyszer-osztályon működik. Az üvegporral hintett csiszolópapírt könnyű szerrel vágja a gép tetszés szerinti méretű szalagokra.

Boldis bácsi úgy simogatja papírvágó gépét, mintha gyermeke lenne. Mesél, magyaráz, mutatja, hogyan működik.

Nézzem, ide kérem, — fejezi be beszédét. — Csak be kell szabályozni a gépet. Csak azt kell tudnom, hogy milyen szélességű szalagokat vágjak, aztán megy a munka, mint a karikacsapás. De akkor tessék meglátogatni, amikor majd villanyerőre kapcsoljuk át az én találmányomat!

Igen Boldis bácsi. Amikor villanyerőre kapcsolja át, akkor is meglátogatjuk, mert találmánya a szociális társadalom újjáépítő tervének egyik téglája.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ERDÉLY
TELI SZÉPSEGEI
A NAGYHAGYMAS

„MINERVA”

Irodalmi és Nyomdai Műintézet Kolozsvár
Felolvasó vezető: Kiss Márton igazgató.